

**КАРПАТСЬКІ МОТИВИ В КОЛЕКЦІЇ ФОТОГРАФІЙ
ЮЛІАНА ДОРОША**
(із фондів Інституту досліджень бібліотечних мистецьких
ресурсів Львівської національної наукової бібліотеки
України імені В. Стефаника)

Уляна Красник

*молодший науковий співробітник відділу наукових досліджень
музичних творів та фотодокументів Інституту досліджень
бібліотечних мистецьких ресурсів ЛННБ України ім. В. Стефаника*

Об'єктом дослідження є колекція етнографічних фотографій Покуття, Гуцульщини і Бойківщини відомого українського фотографа Юліана Дороша (1909–1982). У колекції представлені портрети селян і народних майстрів, зображення народних звичаїв, архітектури і побуту, гірські пейзажі. Проаналізовано тематичні складові колекції, введено в науковий обіг невідомі фотодокументи.

Ключові слова: *фотографія, Юліан Дорош, Покуття, Гуцульщина, Бойківщина.*

Object is a collection of ethnographic photographs Pokuttya, Hutsul and Boikivschyna famous ukrainian photographer Yulian Dorosh (1909–1982). The collection includes portraits of peasants and craftsmen, images of folk customs, architecture and life, mountain scenery. Analyzed thematic elements collection put into scientific circulation unidentified photographs.

Keywords: *photography, Yulian Dorosh, Pokuttya, Huzulschyna, Boikivschyna.*

Объектом исследования является коллекция этнографических фотографий Покутья, Гуцульщины и Бойковщины известного украинского фотографа Юлиана Дороша (1909–1982). В коллекции представлены портреты крестьян и народных мастеров, изображения народных обычаев, архитектуры и быта, горные пейзажи. Проанализированы тематические составляющие коллекции, введено в научный оборот неизвестные фотодокументы.

Ключевые слова: *фотография, Юлиан Дорош, Покутье, Гуцульщина, Бойковщина.*

У фондах Інституту досліджень бібліотечних мистецьких ресурсів Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника зберігається колекція світлин з Гуцульщини, Покуття і Бойківщини відомого українського фотографа Юліана Дороша (1909–1982), виконаних від квітня 1932 р. до серпня 1972 р. (143 од. зб.). Усі фотовідбитки мають авторський знак (печатку) і коментар, який містить дату її створення, місцевість та назву твору.

Тема Карпат, а особливо Гуцульщини й Покуття, займає чільне місце у творчому доробку фотомайстра. Тут, у горах, минули його дитинство і юність, тут він знайшов своє кохання (в одній із експедицій фотограф одружився зі Стефанією Хоркавою, з якою щасливо прожив усе життя), тут він черпав своє натхнення і саме світлини з життя гуцульського краю принесли Ю. Дорошу світове визнання.

Саме карпатську тематику в творчості Юліана Дороша досліджували Ярина Полотнюк [11; 12], Михайло Гнатюк [2], Алла Коба [8], Микола Савельєв [13]. Проте повноцінне і всестороннє висвітлення творчості фотомитця не здійснювалося.

Юліан-Юрій Дорош народився 9 червня 1909 р. у м. Жидачів на Львівщині в родині дрібного службовця митного нагляду при Корпусі Скарбової Сторожі Омеляна Дороша та Іванни Крушельницької [8, с. 83]. Через службові обов'язки батька родина переїхала спочатку у Копиченці, згодом у Раковець-на-Дністрі під Городенкою.

У Станіславі (нині Івано-Франківськ) Юліан Дорош навчався у державній українській класичній гімназії, де захоплення новою модою серед інтелігенції — фотографією — переросло у майже професійну діяльність. Кмітливий і талановитий хлопець продавав фотовідбитки товаришам по 5 грошів, а на виручені кошти купував необхідні матеріали. Фотографії присвятив свій письмовий твір на випускному іспиті — «Наука і техніка на службі церкві» [5, с. 8]. Свою майстерність Ю. Дорош відшліфовував у літніх таборах коло с. Підлютого, будучи офіційним пластовим фотолітописцем. Тут відбулося знайомство з Ярославом Ковалем*, тоді суперником, а згодом — товаришем і співзасновником УФОТО, в якому Ю. Дорош був секретарем і лектором [16, с. 229]. Упродовж 1927–1932 рр. Дорош навчався на юридичному факультеті Львівського університету Яна Казимира. Доля сприяла юнакові — серед

* **Коваль Ярослав** (1908–1997) — український фотограф, учасник УФОТО та редколегії часопису «Світло й тінь», поет, краєзнавець, колекціонер.

необхідних юридичних дисциплін були лекції з науково-прикладної фотографії професора Юзефа Світковського*. Проживав Юліан Дорош на Квятківці в родині маминого брата Антона Крушельницького** [9, с. 5]. У Крушельницьких збиралися художники, архітектори, літератори. Зустрічі з теоретиком мистецтва В. Ласовським — одним із перших пропагандистів сюрреалізму в Галичині, поетом Я. Бурковським, архітектором О. Нагірним, безперечно, вплинули на творчість і світогляд юнака. Початок 30-х рр. ознаменувався творчими здобутками і плідною співпрацею з багатьма львівськими українськими часописами: «Дні», «Життя і знання», «Кіно», «Світло й тінь», «Українські вісти». У 1931–1932 рр. виходять друком перший в Галичині українськомовний «Підручник фотоаатора» та посібник «Побільшення», автором яких був уже відомий у професійних колах Юліан Дорош.

У квітні 1932 р. Дорош знімає серію фотографій у с. Раковець Городенківського повіту (нині Городенківський р-н, Івано-Франківська обл.), зокрема «Дністер зимою, або Подих весни», «Старий Литвинюк», «Парубки», «Гагілка», «Весільний похід, або Музики» і «Віляльниця», остання з яких стала окрасою експозиції на «Виставці Світового Поступу» у Чикаго (1933), представила УФОТО на виставці «Наша Батьківщина в світліні» у Львові (1935), «Краса рідного краю» в Івано-Франківську (1972), а також в Етнографічно-меморіальному музеї ім. В. Гнатюка у с. Велеснів (1973) та Воронівському історико-краєзнавчому музеї (1973). «Віляльниця» була визнана однією з найкращих світлин на I Всеслов'янській мистецькій фотовиставці у Загребі (1935) [13].

У липні 1934 р. Юліан Дорош відвідує Яворів (Косівський р-н, Івано-Франківська обл.). На світ з'являється ще одне фото, яке невдовзі облетіло світ. Перед нами хлопчик, «Шкрибляків онук», зодягнутий у вишиванку і кептар, у візерунок рукава сорочки вплетене прізвище дитини, своєрідна мітка-оберіг, яка не дозволяла дитині загубитися на празнику або ярмарку. Судячи з часу виконання фото, це міг бути Дмитро Шкрибляк* [6, с. 17].

* **Світковський Юзеф** (1876–1942) — професор фотографії, лектор, видатний львівський фотохудожник міжвоєнного періоду, майстер фотографії.

** **Крушельницький Антін** (1878–1937) — український письменник, літературний критик і літературознавець, педагог, міністр освіти УНР (1919 р.).

* **Шкрибляк Дмитро** (1925–2008) — народний майстер різьблення Гуцульщини ХХ ст., член НСХУ (з 1976 р.), лауреат премії ім. Катерини Білокур (1995 р.), заслужений майстер народної творчості України.

Від'їзд родини Крушельницьких до Харкова і загибель більшості з них від московського терору ускладнило життя Ю. Дороша як духовно, так і матеріально. У пошуках житла і праці він переїхав до родини зі сторони дружини А. Крушельницького (будинок № 64 на вул. Мурарській (нині ак. Єфремова). Йому надали невеличку кімнату біля кухні, де він спав і мав свою фотолабораторію. В цей час Ю. Дорош остаточно відмовився від своєї правничої кар'єри і присвятив своє подальше життя фото і кіномистецтву [9, с.114]. Влітку 1935 р. друзі рекомендували Юліана Омеляновича як фотографа і перекладача у щорічну етнографічну експедицію «Товариства приятелів Гуцульщини» з Варшави. Після закінчення сезону фотограф отримав дозвіл зробити відбитки з виконаних негативів. 150 світлин з Гуцульщини і Покуття принесли автору славу майстра етнографічної фотографії. Матеріали експедиції були основою виставки «Наша Батьківщина у світліні» (1935 р.) [2, с.160] — 96 високоякісних фото не тільки забезпечили першу нагороду, а й привернули увагу ширших кіл громадськості до творчості молодого (26 років) фотографа [12].

Ю. Дорош отримує визнання серед українських діячів культури, його творчим доробком цікавляться, перед митцем відкриваються нові горизонти. Новим захопленням стає кінематограф. Фільм «До добра і краси» (сценарист В. Софронів-Левицький, оператор Ю. Дорош, режисери В. Софронів-Левицький і Ю. Дорош) став першим українським повнометражним фільмом у Галичині. Знімання фільму відбувалося у рідних для Дороша селах — Семенівці і Раківці. Наступним фільмом мала бути стрічка, присвячена подіям часів Ярослава Осмомисла, але початок Другої світової війни завадив зйомкам. Знімальна група, в числі якої був О. Довженко, здійснила мандрівку Карпатами. Вони відвідали Жаб'є (нині смт Верховина), Ворохту, Яремче, Станіслав. Цей період М. Гнатюк вважає застоєм у творчості Ю. Дороша як фотографа [2, с. 160], проте фантастичні пейзажі, портрети, побутові сценки, відзняті впродовж травня–червня 1940 р. у селах Семенівка, Ясенів-Пільний, Лука, не дають нам з цим погодитися. Це підтверджують надзвичайної краси кадри з весілля у с. Лука (Городенківський р-н, Івано-Франківська обл.), особливо портрети молодої у герданах та весільної пари у гуцульських строях. Дві фотографії «Дівчина в герданах» із цієї серії увійшли до альбому «Українське народне мистецтво. Вбрання» [14, с. 188]. Чудовий

портрет «Мама» залишив для нащадків образ юної жінки з трьома дітками у народному одязі, фото «Біля криниці» — гуцульську літню пару, «У вихідний день» — щасливих дітлахів і їхніх турботливих матусь у літньому саду. Два фото «Жінки в кептарях» (с. Ясенів-Пільний, Городенківський р-н, Івано-Франківська обл.) безперечно зацікавлять етнографів. Зображення жінок, відзнятих зі спини, уможливило дослідження неповторних візерунків, вигаптуваних на кептарях. Фото «Йдуть до церкви» (с. Семенівка, Городенківський р-н, Івано-Франківська обл.) демонструє групу селянок у святковій одязі, які прямують мальовничою стежкою серед пагорбів.

У повоєнний період Юліан Дорош працює у Львівському політехнічному інституті, спочатку у фотолабораторії, згодом — на кафедрі Історії техніки, де одним із перших опановує техніку кольорової фотографії. У літній період фотограф бере участь в археологічних експедиціях Інституту суспільних наук АН УРСР.

Серія фотографій 1946–1949 рр. ще повністю чорно-біла. Чудові портрети «Дівчина-відданиця (Кнігінічка Анна Павлівна)», «Дівчина-відданиця (Гаврилків Параска Петрівна)», «Дружка (Гаврилків Параска Петрівна)», «Молода з друзками» (с. Ясенів-Пільний, Городенківський р-н, Івано-Франківська обл.) та пейзажі «Ранок у горах» і «За перевалом» (с. Верб'яж, Воловецький р-н, Закарпатська обл.) увійшли в скарбницю української фотографії.

Світлина «Піч на Покутті (у Івана Артиша)» (с. Копачинці, Городенківський р-н, Івано-Франківська обл.) виконана в кольорі. Класичний інтер'єр сільського житла: піч, верета, взірці кераміки (миски і двійнята). Фото було надруковане у журналі «Україна» [1] та альбомі «Українське народне мистецтво. Тканини та вишивки» [15, табл. 64].

Розкішні гірські пейзажі «Дністровий яр», «Дністер під с. Ісаків», «Три дерева» сіл Ісаків, Уніж, Незвисько (Городенківський р-н, Івано-Франківська обл.) ілюструють доробок Юліана Дороша як фотохудожника.

Цикл фотографій, датованих 1953–1959 рр., продовжує етнографічні дослідження Ю. Дороша, тепер уже співробітника Інституту суспільних наук АН УРСР. Під керівництвом академіка І. Крип'якевича фотограф повертається до реалізації початої ще в 30-ті роки роботи з висвітлення життя горян. Він фотографує

окремі будівлі («Руїни замку XVII ст. в с. Раковець» (Городенківський р-н, Івано-Франківська обл.); архітектурні деталі та елементи («Зруб. Церква XVII ст.» (с. Уніж, Городенківський р-н, Івано-Франківська обл.); картини з життя і побуту («Робота коло тютюну», «Голока» (с. Семенівка, Городенківський р-н, Івано-Франківська обл.), «Беруть коноплі», «Пралі» (с. Незвисько, Городенківський р-н, Івано-Франківська обл.), «З міста додому» (с. Рашків, Городенківський р-н, Івано-Франківська обл.); взірці техніки («Млинові колеса», «Біля комбайна» (с. Комарів, Кельменецький р-н, Чернівецька обл.); елементи інтер'єру («Розпис на печі» (с. Монастирок, Городенківський р-н, Івано-Франківська обл.); народний одяг («Молодий у весільному вбранні» (с. Тишківці, Городенківський р-н, Івано-Франківська обл.), «Жіноча гунька» (Сколе, Львівська обл.), «Чоловічий уйош» (Закарпатська обл.); народні звичаї та обряди («Гаївки. Дзвіниця», «Коровай або Дівич вечір» (с. Семенівка, Городенківський р-н, Івано-Франківська обл.); а також вплив урбанізації на звичний уклад життя: «Будується нова вулиця» (с. Лука, Городенківський р-н, Івано-Франківська обл.), «Традиції і сучасність. На косівському базарі» (Косів, Івано-Франківська обл.).

Юліан Дорош «...у вільний від роботи час збирав фотографічну документацію матеріальної культури» [7, с. 32], у старих церквах і дзвіницях він віднайшов «41 добре збережений стародрук: XVII ст. — 15, XVIII ст. — 25, XIX ст. — 1. За місцем видання вони були: з ставропігійської друкарні — 33, друкарні Сльозки — 1, унівської друкарні — 2, почаївської — 4, чернігівської — 1 шт. та два рукописи, ймовірно, місцевого походження» [7, с. 36].

Окремо варто розглянути доволі велику збірку фотопортретів народних майстрів, адже через територіальну відокремленість і відсутність фотосалонів у гірських селах деякі зображення є насправді унікальними. На світлинах:

— Михайло Роциб'юк (1903–1972) — гончар, майстер художньої кераміки, член НСХУ, учасник багатьох художніх виставок. У 1957 р. разом з дружиною, Ганною Роциб'юк, заснував керамічний цех при Косівській фабриці художніх виробів ім. Т. Шевченка, а з Михайлом Волощуком — керамічні цехи на фабриках «Килимарка» в Кутах та ім. Т. Г. Шевченка у Косові. Його твори зберігаються у Національному музеї Гуцульщини та Покуття ім. Й. Кобринського.

— Марія Тим'як (1889–1970) — косівська народна майстриня художньої кераміки. Її оригінальний побутовий посуд та фігурки баранчиків, прикрашені геометричним орнаментом, зберігаються у музеях Кисва і Львова.

— Олена Кушнірук — косівська писанкарка. На світліні зображена у гуцульському одязі з писачком у руках.

— Михайло Медвідчук (1880–1946) — різьбяр по дереву із застосуванням інкрустації, інтарсії і точених дзвіночків. Жив і працював у селі Річка на Івано-Франківщині.

— Іван Грималюк (1904–1989) — український майстер художнього випалювання на дереві. Заслужений майстер народної творчості УРСР (1982), член Спілки художників СРСР (1964). Працював у Косівських художньо-виробничих майстернях Художнього фонду УРСР. Учасник численних вітчизняних і міжнародних виставок. Твори зберігаються у музеях України та Європи; основна експозиція творів майстра (150 од. зб.) — у Національному музеї народного мистецтва Гуцульщини та Покуття ім. Й. Кобринського.

— Юрко (Юрій) Корпанюк (1892–1977) — народний майстер у техніці «сухої» плоскої різьби, рельєфної різьби, інкрустації, інтарсії. Член Спілки художників СРСР (1959), Заслужений майстер народної творчості України (1960); учасник і лауреат вітчизняних і міжнародних виставок. Твори зберігаються в багатьох музеях світу, зокрема у Національному музеї народного мистецтва Гуцульщини та Покуття ім. Й. Кобринського — 100 од. зб.

За роботою зазняті: ткаля Параска Підлисюк, кушнір Іван Бойцан (с. Семенівка), пасічник Микола Рибанчук (с. Монастирок).

Світліни Ю. Дороша зі збірки фонду ЛННБ України ім. В. Стефаника, датовані 1960–1970-ми рр., репрезентують Косів, Космач (Косівський р-н, Івано-Франківська обл.), Коренів (Городенківський р-н, Івано-Франківська обл.), Красноїлля (Верховинський р-н, Івано-Франківська обл.). У 1960 р. при підтримці своїх товаришів Данила Фіголя й Льва Долинського, які працювали в МЕХП*, Ю. Дорош відкриває свою першу персональну виставку етнографічних фотографій. Тоді ж у Москві до Декади українського мистецтва планується випуск серії художніх альбомів. Наукові працівники

* МЕХП — Музей етнографії та художнього промислу у Львові.

МЕХП (А. Будзан, К. Матейко, С. Сидорович) залучають до цієї роботи Юліана Дороша, до друку готувалися томи «Тканини і вишивки» та «Вбрання» [12], у Києві — монографія І. Гургули «Народне мистецтво західних областей України» [4]. Можливо, саме робота над ілюстраціями до цих видань спонукала фотографа до нової поїздки у Карпати.

Серія світлин цієї експедиції відрізняється від попередніх великою кількістю зразків вишивок, ткацтва, кераміки: «Миски», «Гончар Михайло Іванович Рощиб'юк» (із взірцями кераміки на тлі верети), «Житловий інтер'єр (в хаті Емілії Ільвіни Рибчук)» (в інтер'єрі: піч з косівськими кахлями, ліжники, дерев'яна різьба). Твори Юліана Дороша цього періоду були використані як ілюстративний матеріал у часописах «Україна» і «Народна творчість та етнографія».

У 1972 р. в Івано-Франківському краєзнавчому музеї відбулася Третя персональна виставка етнографічної фотографії Ю. Дороша, наступного року експозиція була репрезентована глядачам у Велесівському меморіальному музеї В. Гнатюка на Тернопільщині. Із 1977 р. фотограф розпочинає новий захоплюючий проект — зйомку народної меморіальної кам'яної скульптури, який через смерть митця так і не був завершений.

Колекція світлин Ю. Дороша із фондів ЛННБ України ім. В. Стефаника, виконаних упродовж 1932–1972 рр. у складі різних етнографічних експедицій, містить великий пласт матеріальної культури надзвичайно цікавого і самобутнього регіону України. Географічне положення і природні умови сприяли тому, що в Карпатах збереглися довше, ніж деінде, самобутні архітектура, художні ремесла, народні звичаї, проте інтенсивна урбанізація села внесла зміни в звичний століттями уклад життя, змінила традиційну архітектуру, побут, інтер'єр домівки. Ужиткова кераміка і дерев'яний посуд (різноманіття форм, унікальна орнаментика і колористика) зазнали незворотних змін.

На світлинах житлових приміщень, які Ю. Дорош зняв у Карпатах упродовж цього періоду, чітко прослідковуються етнічні особливості як у плануванні внутрішнього простору житла, так і в його естетичному оформленні. Меблі мали чіткі зони свого розташування, кожен елемент інтер'єру мав своє місце. Традиційні

для кожного регіону ткані вироби, керамічний і скляний посуд, піч (здебільшого багато декорована кахлями), дерев'яні меблі взаємопов'язані між собою і формували художньо-образну єдність інтер'єру, особливу для кожного регіону.

Художня різьба на меблях, гармонійно доповнена чудовими веретами, ліжниками, рушниками і подушками, досконало декорованими геометричними орнаментами ткацтва та вишивки, створювали затишок і неповторну красу. Взірці тканих виробів, вишивки, кахлів, тарелів і мисок, зафіксовані на світлинах Ю. Дороша, дають змогу дослідити еволюцію традиційних орнаментів і пластичних форм, притаманних Гуцульщині, Покуття та Бойківщині.

Гуцульські верети з поперечними смугами деколи мали дрібний візерунок, завжди мальовничі та багаті композиційно. Для косівських верет характерні поєднання теплих кольорів з холодними акцентами. На кольорових площинах вирізняються дрібноузорчасті кривульки, «ялинки», «у колос» тощо. Покутські верети були в основному картаті, «павучкові» або «писані». Бойківські ж вирізнялися стриманістю і часто були однотонними [10, с. 227].

Портрети селян, які Ю. Дорош виконав в етнографічних експедиціях, вартісні для українського фотомистецтва і як досконалий художній твір, і як повне інформації історичне джерело. Етнічний одяг, насичений колоритом, декоративністю і пишнотою прикрас, має свої особливості майже у кожному селі. Кептарі та сардаки на світлинах — короткі до стану або подовжені, завжди щедро гаптовані кольоровими волічками, дрібними квітами, вишивкою. Є у колекції зображення жінок у перемітках, які згодом замінили вовняними квітчастими хустками. Жінки і дівчата носили намиста з кольорового скла і металу, силянки. Чоловіки і хлопці здебільшого зображені у капелюхах: святкові прикрашені кольоровими стрічками, перами, косицями та квітками, буденні — лише стрічками та перами. Взимку замість капелюха носили чорну смушкову «рогату» шапку. Традиційний гуцульський одяг прикрашали келефи, топірці, табівки, порохівниці. Традиційний покутський одяг відзначався багатством кольорів та вишуканим колоритом, тканини і шкіряні вироби декоровані прадавними орнаментальними мотивами [3, с. 162].

Особливе багатство елементів одягу та барв має весільне вбрання. Ю. Дорош відзняв багато світлин із зображеннями молодої пари, сватів, дружбів і дружок, а також безпосередньо самого весільного дійства на Гуцульщині і Покутті. Біла «гугля» на плечах у «князя» (молодого) і «княгині» (молодої) підсилює яскравість багряної запаски і сукняних крашениць. Голови дівчат прибрані уплітками з червоних волічкових косиць, рясно заквітчаних, з металевими начільниками [14, с. XXI]. Портрети дружок із сіл Ясенів-Пільний і Корнів становлять класику української етнографічної фотографії. Частина «весільних» світлин Ю. Дороша відзнята на кольорову плівку.

На світлинах колекції зафіксовані також народні звичаї та обряди, гаївки, коломийки, весільні танці. Аналізуючи ці фото, можна простежити особливості виконання того чи іншого танцю у різних регіонах Карпат. Наприклад, на Покутті коломийку танцюють по-різному: в одних місцевостях пари не беруться в боки, в інших — не притупують, у танці не завжди виконуються усі три частини (а саме: «коломийки», «передка» і заключна частина «згори») [2, с. 164]. Світлина «Гаївки. Дзвіниця» демонструє традиційну для цього регіону гаївку, яка зазвичай завершувала великодні забави коло церкви. «Дзвіницю» або «башту» будували лише парубки і мали вони два або три яруси. Утворена багатоярусна акробатична група не просто стояла на місці, вона рухалась навколо церкви, вимагаючи особливої злагожденості рухів.

Весільні традиції Гуцульщини цікаві характерним вбранням молодої пари, дружбів, дружок, гостей, обов'язковою присутністю троїстих музик і особливими наїдками. Весільний хліб на Гуцульщині — це не звичний для нас солодкий коровай, а кислуватий на смак книш. Сцена благословення молодої весільним хлібом у с. Красноїлля Верховинського району зазнята у кольорі, тому ми бачимо всю красу цього дійства.

Серія портретів народних майстрів взаємопов'язана із світлинами взірців авторських виробів з дерева, кераміки, ткацтва, вишивки. Декоративні прийоми відомого гуцульського різьбяра Юрія Шкрібляка помітні у роботах його послідовників. Для різьбярів косівської школи характерний конструктивізм. Вироби були монолітними, різьба чітка і графічна. Майстри більше довіряли інтуїції,

зберігали природність ліній контура виробу. Їхні твори вирізняються складною орнаментикою, багатством ліній, високопрофесіональним виконанням. У мистецтві річківських різьбярів простим і ясным роботам косівських майстрів протистоїть надмірний декоративізм. Складна форма виробів, багатство орнаментів, різномайття інкрустації вирізняють роботи Михайла Медведчука. Декоративна різьба другої половини ХХ ст. через високу конкуренцію змістовно перевантажена, майстри були вимушені шукати нових рішень у декорі, тому часто надто щедро використовували бісер, перламутр, кольорове дерево, метал [3, с. 16]. Село Річка відоме також мистецтвом випалювання, кращим представником якого є Іван Грималюк. Візерунки його «розписів» вражають живими формами рослинних пагонів (паростків). Бойківську школу в колекції світлин Ю. Дороша представляє Михайло Бумба, який працював у техніці плоского різьблення на полірованої пофарбованій дошці. Кожен твір митця — це повноцінна картина (пейзаж, портрет) в обрамленні з вишивки.

Народних майстрів-керамістів представляють Марія Тим'як і Михайло Рошиб'юк, які належать до косівської школи. В класичному косівському розписі свічників, мисок, тарелів, дзбанків, горнят і свищиків використовуються геометричні і рослинні орнаменти. Геометричні — часто перегукуються з візерунками на тканих виробках і дерев'яній різьбі («ялинки», «підківки», «кутики», хвилясті лінії, ромби тощо), рослинні — не просто відтворюють природу, а створюють свій власний світ декоративних сюжетів і образів. Орнаментика кахлів і мисок часто доповнена зображенням тварин і птахів, вершників, побутових сцен. Для косівської кераміки характерне використання кольорової гами від жовтого до зеленого та цеглясто-червоного.

Гірські пейзажі, портрети, сцени з повсякденного життя селян, які виконав Юліан Дорош, стали класикою і художньою, і репортерської фотографії в Україні і світі. Його творчий доробок заслужено викликає зацікавлення мистецтвознавців, художників, етнографів, істориків і, безсумнівно, він став загальнонаціональним надбанням. Фотографіка як наймолодша з мистецтв і найбільш пристосована до сучасного темпу життя [16, с. 228] у виконанні такого талановитого митця, як Юліан Дорош, дає можливість оцінити красу карпатського краю, дослідити його історію, традиції.

1. Барви Придністров'я // Україна. — 1960. — № 12 (267). — С. 25
2. *Гнатюк М.* Народне мистецтво Покуття і Гуцульщини у світлинах Юліана Дороша / *Михайло Гнатюк* // Галичина. — 2003. — № 9. — С. 159-164.
3. *Гоberman Д. Н.* Искусство гуцулов / *Д. Н. Гоberman*. — Москва : Сов. художник, 1980. — 215 с.
4. *Гургула І. В.* Народне мистецтво західних областей України / *І. В. Гургула*. — Київ : Мистецтво, 1966. — 77 с.
5. *Дорош А.* Захоплення, яке стало покликанням / *Андрій Дорош* // Галицька брама. — 2002. — № 1-3. — С. 8-9.
6. *Дорош А.* Юліан Дорош — 100 років від дня народження / *Андрій Дорош* // Галицька брама. — 2009. — № 6 (174). — 35 с.
7. *Дорош Ю.* Рукописи та стародруки в Наддністрянських районах Івано-Франківської області / *Юліан Дорош* // Архіви України. — 1969. — № 2 (94). — С. 32-36.
9. *Коба А. Ю.* Дорош — піонер української кінематографії в Галичині / *А. Коба* // Наукові записки Львівського історичного музею. — Львів : Логос, 1995. — Вип. 4, ч. 2. — С. 82-96.
9. *Крушельницька Л.* Рубали ліс: спогади галичанки / *Лариса Крушельницька*. — 3-тє, допов. вид. — Львів : Астролябія, 2008. — 350 с.
10. *Никорак О.* Українська народна тканина XIX–XX ст. Типологія, локалізація, художні особливості / *Олена Никорак*. — Львів, 2004. — 583 с.
11. *Полотнюк Я.* Юліан Дорош (09.06.1909 – 20.07.1982) / *Ярина Полотнюк* // Галицька брама. — 1996. — № 18. — С. 14.
12. *Полотнюк Я.* Юліан Дорош — фотограф, зачинатель професійного національного кіно в Галичині / *Ярина Полотнюк* // Галицька брама. — 1999. — № 9-10. — С. 26.
13. *Савельєв М.* Кадри, що увіковічили історію : спогади про Юліана Дороша, фундатора галицької школи фотографії / *Микола Савельєв* // Львівська газета. — 2002. — 15 листоп. (№ 45). — С. 3.
14. Українське народне мистецтво. Вбрання. (Украинское народное искусство) / редкол.: *Білозуб В. Г.* та ін. ; упоряд.: *Манучарова Н. Д., Сидорович С. Й., Красицька І. Ф.* — Київ : Держ. вид-во образотв. мистецтва і муз. л-ри УРСР, 1961. — XXXV, 326 с., іл.
15. Українське народне мистецтво. Тканини та вишивки. (Украинское народное искусство) / редкол.: *Білозуб В. Г.* та ін. ; упоряд.: *Манучарова Н. Д., Сидорович С. Й., Красицька І. Ф.* — Київ : Держ. вид-во образотв. мистецтва і муз. л-ри УРСР, 1960. — 261 с., табл.
16. Dawna fotografia lwowska 1839–1939 / red. nauk. *Aleksander Żakowicz*. — Lwów : Centrum Europy, 2004. — 368 s.